

VERSLAG VAN DE MAANDELIJKE BIJEENKOMST

TE HEERLEN OP 4 SEPTEMBER

Na het welkomstwoord van de heer P. Spreuwenberg – voorzitter Bult liet uit de Pyreneeën groeten – toonde de heer H. Snellings een drietal foto's van een Steenmarter (*Martes foina*), gevangen met een inlooppkooi. Half juni werd hij opgebeld door een mevrouw uit Meerssen met het verzoek eens poolshoogte te komen nemen: "De kippen zijn erg onrustig en bovendien verdwijnen er de laatste tijd steeds eieren". Op aanraden van de heer Snellings ging ze gewapend met een stok het hok binnen, waar ze een Steenmarter slapend in een legnest aantrof. Een paar porren deden het dier vlug de aftocht blazen. De volgende dag werd een inloopval geplaatst. Toch liet het dier zich pas na twee dagen vangen. Bij die gelegenheid maakte de heer Snellings de getoonde foto's. Het bleek een jong dier te zijn, dat daarna in een op enige afstand van de vangplaats gelegen natuurreservaat werd vrijgelaten. Het idee, dat de Steenmarter alleen in afgelegen boerderijen en schuren voorkomt, blijkt achterhaald te zijn. Steeds meer wordt duidelijk, dat deze martersoort ook in steden en dorpen huist. In Maastricht vindt je ze zelfs op zolders van oude huizen in het centrum. De heer Snellings is een geval bekend van twee Steenmarters die op de vliering van een oud huis woonden en daar zoveel lawaai maakten, dat de bewoonster uit de slaap werd gehouden. Daarna liet de heer Zilverstand lichtbeelden zien, gemaakt tijdens zijn reis door een deel van Indonesië. De eerste dia's, gemaakt in de buurt van Semplak – gelegen ten zuiden van Jakarta – gaven al meteen een beeld van een tropische vegetatie. In plantages langs de weg werd veel Maniok (*Manihot esculenta*) verbouwd. Uit de wortels van deze Wolfsmelk wordt tapioca-meel bereid, dat onder meer in Nederland wordt verwerkt in veevoeder. Ook groeiden hier Papayabomen (*Carica papaya*), die een hoogte van 6 meter bereikten. Het was een vreemde gewaarwording in het wild steeds weer metershoge planten als Crotons (*Codiaeum spec.*) en Vioolbladplanten (*Ficus lyrata*) aan te treffen, die wij alleen kennen als kamerplanten. Veel wegen werden omzoomd door prachtig geelbloeiende Djoharbomen (*Cassia simeia*), terwijl ook overal Pisangs, bij ons beter bekend als Bananen (*Mu-*

sa spec.), waren aangeplant. Van dit geslacht worden in Indonesië ruim 20 soorten gekweekt. Hoewel van de meeste bananen de vruchten – hetzij vers, hetzij gebakken – worden gegeten, zijn er ook soorten waarvan men de bloemen nuttigt.

Beroemd is de botanische tuin te Bogor, het voormalige Buitenzorg, waar veel tropische planten zijn bijeengebracht. De heer Zilverstand toonde opnamen van Tijgerklauw (*Mucuna bennetii*), Lipstickpalm (*Cynthostachis lakke*), zo genoemd vanwege de vuurrode stam van de jonge plant en de fraaie Waaierpalm (*Ravenala madagascariensis*), ook wel Reizigerspalm genoemd, omdat in de bladoksels steeds water blijft staan waarmee, reizigers hun dorst kunnen lessen. In een boom hingen tientallen Vliegende honden (*Pteropus vampyrus*). Dit zijn vruchtenetende vleermuizen met een vleugelwijdte van ongeveer één meter.

Opnamen van de Rotan (*Gortasia manou*), van wiens stengels de bekende manoumeubles worden gemaakt, bloeiende Gemberplanten (*Zingiber costus-speciosus*), de winde-achtige Morning glory, die werd bezocht door 4 cm grote hommels met een metaalachtige blauw-violette schijn en de 10 meter hoge Schefflera spec., die bij ons als kamerplant wordt gehouden, gaven een goede indruk van de rijkdom aan planten. Ook groeiden er Ragebol (*Broronea grandiceps*), de boomvaren *Alsophylla glauca* en een Sagopalm (*Encephalartos spec.*). Laatstgenoemde had een grote, liggende stam en wordt daarom ook wel Olifantspoot genoemd. De serie opnamen van de plantentuin werd gecompleteerd door dia's van waterplanten, die in een grote vijver waren aangeplant. We noemen de Waterhyacinth (*Eichhornia crassipes*), *Nymphaea lotus* en een *Victoria amazonica*, vroeger *Victoria regia* genaamd, met reusachtige drijvende bladeren, die een gewicht van wel 50 kg kunnen dragen!

Een schriller contrast dan tussen de weelderige begroeiing van Bogor en de bubbelende zwavelbronnen van de 2076 m hoge vulkaan Gunung Tangkuban Pahu (d.i. Omgekeerde prauw) is nauwelijks denkbaar. Deze vulkaan heeft drie kraters, waarvan de eerste 300 meter diep is en een diameter heeft van 500 meter. Deze krater mocht niet worden betreden wegens de herhaaldelijk optredende gasuitbarsten. De laatste uitbarsting van de vul-

kaan vond in 1969 plaats. In het bos tussen de beide andere kraters groeiden veel boomvarens en de Harendrong.

In de Riau-archipel – een tussen Sumatra en Maleisië gelegen eilandenprovincie – fotografeerde de heer Zilverstand niet nader geïdentificeerde buizerdachtige roofvogels, die met hun klauwen voedsel oppikten van het wateroppervlak. Van de planten noemen we de Bataat ofwel Zoete aardappel (*Ipomoea batatas*) en de in overal in Indonesië voorkomende Klapperboom (*Cocos nucifera*). De Nederlandse naam is een verbastering van het Indonesische Kelapa. Opnamen van een onbekende, maar mooie, grote sprinkhaan besloten de serie.

De heer Spreuwenberg besloot de rij met dia's van planten uit de Pyreneeën en de Causse met zijn grote, uit kalk en mergel bestaande plateaus, die grenzen aan de Cevennen. De hoogte van de plateaus schommelt tussen de 800 en 1200 meter. Ze zijn erg droog en hebben een ruw klimaat met hete zomers en strenge winters. Het bijzondere van de Causse voor de plantenliefhebber is vooral het voorkomen van een tot dusver alleen uit deze streken bekende ondersoort van de Vliegenorchis (*Ophrys insectifera*), nl. *Ophrys insectifera aymoninii*. *O. i. aymoninii* onderscheidt zich van de nominaatvorm door zijn brede lip met gele rand en zijn twee geelgroene in plaats van roodbruine binnenste bloembladeren. *O. i. aymoninii* is pas in 1959 ontdekt en werd eerst voor een bastaard van *Ophrys insectifera* en *Ophrys lutea* gehouden. Volgens de huidige opvattingen heeft *O. i. aymoninii* zich uit de Vliegenorchis ontwikkeld, zonder dat daar andere soorten aan te pas zijn gekomen. De heer Spreuwenberg toonde dia's van Vliegenorchissen die al de eerste kenmerken van *O. i. aymoninii* vertoonden, nl. de gele rand van de lip. Zonals hierboven vermeld hebben de gewone Vliegenorchissen een lip met een bruinrode rand. Op de Causse du Larzac vond hij exemplaren waarvan de laatste ontloken bloem een roodbruine rand had, maar alle andere een gele. Kennelijk verkleurt de liprand van de bloemen van deze planten kort na het opengaan van de bloem. De opnamen van de echte *O. i. aymoninii* werden gemaakt op de Causse Noir. De planten werden zowel aangetroffen in een open dennenbos als in een berm langs de weg.